

حیات

نرسسی هربرده ۱۰ فروردین .

سنه لکی پوسته ایله ۵ لیرا .
(اجنبی مملکتلر ایچین ۵ دولار) .

ایونه و اعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسه
مراجعت ایدیلیر .
یازی ایشلرنلک هرجهی آقره هربردر .

اداره مرکزی :

آقره ده ، استانبول جاده سنده آقره
معارف امینلکی باشده کی داتره

استانبول بوروسه :

استانبولده ، بابطالی جاده سنده ۱۱۹ نومرولو
دائرة مخصوصه
تلفون : ۳۶۰۷

هیانه داتما هیانه... دنیا به زانها هرجه حیات قاتالم...
- نیجه -

۱ نجی جلد

آقره ، ۲۳ ، نیسان ، ۱۹۲۷

صافی : ۲۱

غازی یاشانک ظاهر انشوره :

آقره مرکز حکومتداری . ابدیاً مرکز حکومت قانلا بقدر .

- غازی -

ایکی تاریخ

۲۳ نیسان ۱۳۳۶ بویوک ملت مجلسنک
ایلك اجتماعى تاريخيدر . ۱۳ تشرین اول ۱۳۳۹
آقره نك حكومت مركزى اولديغنه رسماً
قرار ویریلدیکی کوندر . یکدیگری تماملایان
بویکی وقعه نك افاده ایتدیکی معنا یالکز سیاسی
برتحول دکلدی . بو ایکی قرار تورک ملتک
فکری وحسی حیاتنک دکیشمش اولدیغنی ،
قناعترده ، حرکتلرده یکی بردورک آچیلدیغنی
کوسته ریوردی . متارکه دن صوکر ا تورک
طوپراقلرینه اوشوشن مستولی قوت عثمانلی
ایمپراطورلغنه ۱۶ مارت ۱۳۳۶ ده اک صوک
ضربه بی ایندیرمشدی . سلطنتک مرکزی اولان
استانبولک اشغالی رسماً اعلان اولونمش ، مستقل
برتورکیه نك آرتیق موجود اولمادیغنی کوسته ریولک
ایستمش ایدی . بوندن اوتوزیدی گون صوکر ا
آقره ده اجتماع ایدهن بویوک ملت مجلسی ایسه
مخاصم بوتون بردنیابه قارشى تورک ملتک یاشامق
ایچون مجادله یه قرار ویردیکنی اعلان ایدیوردی .
هر طرفن مادتا محاصره آلتنه آلینمش برمملکتده

تظاهر ایدهن بو ملی قدرت حقیقی بر انقلابه
اشارت ایدی :
چونکه مستولیر قارشیننده مملکتک
استقلالنی قورتارمق عزمنی کوسته رن ملی قوتک
باشنده برسلطنت مقامی یوقدی . آرتیق روح
وجودانلره حاکم اولایبله جک « قدسی بر مقام ،
اعتقادى موجود دکلدی . تورک ملتى کندی مفکوره
سندن باشقاهیچ بر مقامه طامایوردی . اسکی قانون
اساسی ماده لرینه « اولو » نظریله باقورق یکی یاپیلان
ایلك « تشکیلات اساسیه » قانونی اطرافنده
آنادولینک اتحادی ، ملی روحدده عنعنوی سلطه
اعتقادینک ، بابادن اولاده منتقل قدسی بر مقام
قناعتنک برطوطمادیغنی کوسته رمشدی . اکر
انسان علمی ، جمعیتک مقدراتی کشفه قادر
اولسه یدی اوتاریخدن صوکر ا انقلابک روشنی
تعین قابل اولاییلیردی . فقط علمک مثبت اولارق
کوره مدیکی بر استقبالی یوکسک برده اتنور ایدیه بیلیر .
بویوک داهی ده ملی روحدده کی بوتبدلی چوق اول
کورمشدی ، اونک سوق و اداره سیله الده ایدیلن
بویوک ظفر ، وجدانلرده هیچ بر مسندی قالمایان
مؤسسهلری ده برر برر اورتادن قالدیردی .
۲۳ نیسان ۱۳۳۶ تاریخى ، نهایت تورک ملتک
هرنوع سلطه دن قورتولوق ایسته دیکنی اعلان
ایتدیکی کوندر .

۲۳ نیسان ۱۳۳۶ ، ۱۳ تشرین اول ۱۳۳۹
ایکی تاریخیدر که یکی تورکیه نك معنوی وجهه سنی ده
تعین ایتمشدر . بویکی تاریخ ماضیدن انتقال
ایدن هر نوع سلطه بی آتمق ، یاشامق ، اک ابی
بر حیات یاراتمق ایچون هر تورلو موانعه غلبه
ایله مک . اراده سنی افاده ایدهر . ایسته بو اراده درکه
عصری بر جمعیتک نشانه سی ، مدنی بر ملت
حیاتنک نتیجه سیدر .

بوکونک هر بیلری بو اراده بی کنج نسله

بویوک ظفر و اونک پارلاق نتیجه سی اولان

آقره ده بیسن مشهور سیالردن:

آقره ده اسماعیل افندی

بالوسيله مثنویك یدنجی جلدی
مسالسه و اون برنجی عصرده کی
مشهور قتلزومسز دینی مناقشه لره
و تمصبه حاضر ایضاحات

اسلامی ادبیاتك مستننا بر شاه اثری اولان
« مثنوی » بی شرح ای دنلر آراسنده اُك جوق شهرت
بولان آقره لی « اسماعیل رسوخ الدین » افندی بر .
او قادار که بر « تذکره الشعرا » نك دیدیکی کی
« شرح کرام ایچنده بر موقع مخصوص امتیاز آملشر
و شارح دیه مطلق ذکر اوله رق شارح رسوخ
ویا شارح اسماعیل کی بر قید ایرادنن وارسته
بولنشاردر . « علامه » کاتب چلبی بیله « فذالک » سند
آقره ویدن حرمله بحث ایده رک اون سلك و طریقنده
پك ممتاز کور و پور و سوزنی « بولره نظیر که مشدر »
دیه پیتر بیور .

اوتنجی عصرک ایکنجی نصفنده آقره ده دوغان
اسماعیل افندی تذکره صاحبی شاعر « اسرار دده » نك
افاده سنه کوره « فی الاصل آقره ده مشایخ طریقت
بیرامیه دن ایکن » کوز آقریسنه او غریب و قونییه
کیده رک « خاک پاک حضرت خداوند کاره رومال افتخار »
اولدق دن سوکرا مولوبلکه انتساب ایدیور . « سفینه
نقیسه » صاحبی ناقب دده ایسه « اول بوستان معرفتک
نخل بار آوری اولان صبیله ک ابتدای الباس کلاه
کرامت دستکاهلرنده اندفاع رمد و سبل ایله سالک
سبیل شکران و نادر شرح شش مجلد مثنوی مولوی
اولغله وفای نذر لرینه موفق « اولدیغنی سوبلیور .
اسماعیل افندی نك اولجه باهرامی شیخی اولدیغنی محقق
اولقله برابر مولانا به عبتی و مثنوی بی شرحه
باشلاماسی کوز آقریسنه او غراماسندن سوکرا
ده کیلدر . چونکه « فتوحات عینی » عنوانلی
کوچوک اثرینک - که فاتحه تفسیرندن عبارتدر -
مقدمه سنده بالذات دیبورکه « بو کوزلرم بینا ایکن
مثنوی نك شرحه مشغول اولوردم حکمت الهی
جلد نالک شرحی متناهی اولدقده دیده رمد دیده لریمه
آب سپید نازل و عصمت نورله مردمک دیده میانته
بر برده کلوب حائل اولوب مدت مدیده و عهد مدیده
بو کوزلرم خطور و سطور کورمه دن دور اولدی ..
پس بر زمان سوکره اول ملک متعال بوقفیر پرملاله
بر صاحب حال کتال ارسال ایلیوب بر میل ایله
اول برده بی کوزلرمدن ازاله قیلدقده فی الحال کوزلرم
روشن و زور اولدی ... پس حمد الله تعالی و شکرأ
علی انعامه سورة حمد و شکر ی تفسیر ایلمکه شروع
قیلدم ... بو مجموعه پر معانی بیک اوتوزیدی تاریخنده
ماه رجبک عشر آخرنده تمام اولدی ... » مع هذا

و بيشه عصرک سوک نصفنده شهری عادتاً خراجه
کسره ک ویرکی طولایان « عبارلر » تشکیلاتنه پک
مشابه اوله رق ، ماوراءالنهرده درنجی عصرده
« غازیلر » تشکیلاتنک موجودیتی و اهمیتی پک قولای
آ کلاشیلیر . بولر ماوراءالنهر حدود لرنده کی کافر لره
یعنی بت پرست تورکلره جهاد ایتدکلرندن دولای
دینی بر عنوان مفخرت اولان « غازی » لقبی آملشردی .
کیت اعتبارله اهمیتی اولدققری جهته تشکیلاتلری
حکومت طرفندن رسماً طائفه ایدی . بولرک ریسلرینی
مورخ « بیقی » « سپسالار غازیان » عنوانیه ذکر
ایتدیکی کی ، بیه او دورک مورخی « عتی » ده
بولر حقنده « رئیس الفتیان » یعنی « فتی » لک
- « اهل فتوت » ک - رئیس لقبی قوللانقده در .
غازیلره اهل فتوتک روابط صمیمیه سنی کوستره ن بو
توافق ، جوق معنی داردر . چونکه او دوری پک اینی
بیلن « عتی » نك ایکی مختلف زمره بی بربرینه
قاریشدرمه سی احتمالی اصلا وارد اولامایجنی کی ،
بو روابطک آناتولیده ده اوزون مدت دوام ایتدیکنی
و بر آدامک عین زمانده « اخی » و « آلب » یعنی
« غازی » لقبی قوللاندیغنی کوره جکیز . سلجوقیلر
دورنده بو لقبک نه قدر تعمیم ایتدیکنی « سید بطلال
غازی » دانشمند غازی « کی بر جوق عنوانلردن
آ کلا دیغیز کی ، ایلمک عثمانلی حکمدار لرینک بو عنوانی
آلماسی ، حتی دو قوزنجی و اوتنجی عصرلرده ده
مختلف تورک ساحه لرنده بو کامبذولاً تصادف اولونمه سی ده
پک معنی دار حادثه لردر . کرک بو جنس اجتماعی
تشکیلاتلر ، کرک بولرک بربرلیله علاقه و رابطه لری
حقنده « عثمانلی ایمراطورلغتنک تأسسی مسئله سی »
نامیه تورکیات مجموعه سنده نشر ایده جکیز بویوک
بر تبعننامه ده اطرافلی تفصیلات موجوددر . قرون
و - علی اسلام جماعتلرینک او زمانکی اقتصادی و اجتماعی
حیات شرطلردن دوغان و ایشسز قالدققری زمان
آنارشی وقتلرنده بویوک مرکز لرده تحکم و تغلب
ایله یین ، فتوحات دورلرنده قیمتلی ایشلر کوره ن بو
زمره لری ، موغول استیلا سندن اول و سوکرا
ماوراءالنهر ، خوراسان ، ایران ، عراق و آناتولی
ساحه لرنده « جولکیان ، عباران ، زناطره ، فتیان
ویا فتوتداران » و سلجوقیلر دورنده ده جوق دفعه
« رنود » نامی آلتنده طائیفی ممکندر .

ایشته بوتون بو ایضاحات ، نزه « اخیلر »
حقنده کی تدقیقاتک نه قدر واسع و اطرافلی برشکلده
یابیلمه سی لزومی پک اعلا آ کلا مقده در . بو خصوصه
حاضر لامقده اولدیغیز تدقیقنامه بی بونقاط نظره اتباعاً
وجوده کتیرمه یه چالیشدیغیز ایچون ، هنوز لایقوله
عاملا یامادق . بونی عام و نشره موفق اولایلیرسه ک ،
تورکلرک دین و اقتصاد تاریخلری داها دوغروسی
قرون وسطی اسلام - تورک مدینتی تاریخی بر آز
داها تنور ایده جکدر امیدنده یز .

کرمسبیلی زاده محمد فؤاد

استانبول دارالفنوننده « تورک ادبیاتی تاریخی » مدرسی

افاده سی ایچنده « دیده رمد دیده لریمه » تعبیرینه
باقیلیرسه اسماعیل افندی نك اوته دنبری کوز آقریسنه
مبتلا اولدیغنی تخمین ایدیله بیلیر .

آقره ده بویوک عمومی شرحه باشلامدن اول
« مثنوی نك عربی اولان ایاتی و آیات کریمه واحادث
نبویه بی مضمونه اولان کلماتی جمع » ایدوب « جمع
الایات » عنوانلی اثرینی اورتایه قویمش ، سوکرا
« کلمات مشکله و ایبات معضله فارسیه سنی شرح و ایضاح »
ایدوب « فاتح الایات » بی میدانه کتیر مشدر . ۱۰۳۴
تاریخنده هر ایکی اثری « مجموعه اللطایف و مطموره
المعارف » عنوانیه بر کتاب حالنده طولایدی که بونک اوزمان
قلمه آلتان و اعاده اُك شایان اولان نسخه سی حالت
افندی کتبخانه سنده [۲۰۴] نومروده مقید و محفوظدر .

بو کتاب جلدی بر تبیع محمولدر . اسماعیل
افندی اثرینی یازمادن اول مختلف علملره غاند
نیجه منبعله مراجعت ایتشدر . مقدمه ده دیرکه
« بو کتاب مستطابه مجموعه اللطایف و مطموره المعارف
تعبیر اولنسه صوابدن خالی دکلدر . شو جهتدن که
کتب معتبره دن بونده معارف جلیله و لطایف کثیره
جمع اولشدر . طالبینه ترغیب و راغبته تحریص ایچون
اول کتب نقیسه نك اسمیسی تحریر اولندی :

تفسیره متعلق اولان کتب : ابواللیث و معالم التریل
و مدارک و قاضی و ابوالسعود و تفسیر کبیردر . ودخی
قاشانی و کشاف و مجمع البیان و بیسیردر .

احادیثه متعلق اولان کتب : مسلم و بخاری
و مصابیح و مشارق و ترغیب و ترهیب و جامع الصغیردر .
تصوفه متعلق اولان کتب : فتوحات مکبیه
و فصوص الحکم و دیوان ابن فارض و عوارف
المعارف و کتاب تعرف و اصطلاحات للشیخ عبدالرزاق
القاشانی و اعجاز البیان للشیخ الکبیردر .

کلامه متعلق اولان : شرح مواقف و شرح عقاید
حکمه متعلق اولان : هیا کل .
شرعیاته متعلق اولان : احیا و شرح شرعه
و مشکاة الانوار

فقهه متعلق اولان : هدایه و صدر الشریعه
لغته متعلق اولان : صحاح و نهاییه ابن اثیردر .

و بو جمعیه باعث وداعی اولدز که مثنوی خوان
اولانلر و بو کتابه مطالعه قیلانلر آیات کریمه
واحادیث نبویه بی و کلمات طایفه علیه بی بلاتکلف و لاتبع
محله مناسب حاضر بولرلر ... »

مولانا نك شاه اثری اولان مثنوی آلتی جلددر .
(۱۰۳۵) سنه سنده یدنجی جلد اولق اوزره بر
قسم داها میدانه چیقمشدر که کاتب چلبی نك قید و اشارت
ایتدیکی اوزره بالخاصه انقروینک « التفاتی ایله شایع
اولوب آ کادخی مستقل بر شرح یازمشدر » ایشته
بویونجی جلدی اوزماندن بو گونه قدر بر جوق ذاتلر
قبول ایتزلرلر . یدنجی جلدی مولانا نك اثری اولارق
پروباغاند ایتدیکی ایچون اسماعیل افندی بی مواخذه ایدرلر .
(۱۰۳۵) تاریخنده میدانه چیقان نسخه

که کاتب چلبیله عطائی بیک اوتوزده طهور ایتدیکنی یازارلر -
۸۱۴ ده استنساخ ایدلشدی . فقط بعضیلرینک
قناعتته کوره ایچنده « محی الدین عربی » یه خیلی تعریفلر

اولان بوجلدی اون برنجی عصره مسلط اولان « قاضی زاده » طرفداری منصب سونقلر قصداً میدانه قومشلردر . بوراده بالمناسبه بو « قاضی زاده لک » مشلا سندن بحث ایتمکی مناسب کورویوروم : کاتب چلی « میزان الحق » [*] ده اطرافلیجه آکلادینی اوزره « قاضی زاده » بالیکسرلیدر . بر زمانلر ابوالعود افندی ایله دینی مناقشه لرده بولونان « برکلی محمد افندی » مک شاگردلرندن درس گوردی . برکلی « معقولاندن فن منطقی اتقان اوزره تحصیل ایدوب شطر عمرخی آکاصرف ایتمشدی . لکن سائر حکمیات مشربنه موافق اولماقله تألیفلرنده انکار ایدوب و عرف واحوال ناسه وقوف ایچون توارغ دخی کورمیوب منتشر و مننی « یعنی تام مناسبه صوفتا اولدینی ایچون متصوفانه فکر و حرکتلره دویشان کیلمشدی . ایسته عینی رحله ده تربیه کورن « قاضی زاده محمد افندی » ده عینی ذهنیتی طاشیوردی : « سمت تصوف مشربنه موافق کلیوب طریق نظره سلوک ایلدی . « قاضی زاده کندی فکر و ملاحظه لرینه ضد فکر بسله یئرله ، از جمله « سیواسی افندی » دییه شهرت بولان « عبدالمجید افندی » ایله شدید مجادله لرده بولونمشدر . بو ایکی آدامک آراستنده کی قبل و قال استابولی ایکیه آیرمش ، فایداسز ، معناسز مناقشه و مشاعله لره ظهور ایتمشدر . عقلی ایرنلر بو ایکی آدامک مناقشه سایه سنده شهرت و موقع فازاندق لرینی آکلادیلر : « حماقت ایدوب آنلرک بز دعواسنی سوره کیتک نهدن ؟ بزه بوندن ضرردن غیرنی نسه اولماز » دییه بیطرف قالدیلر . نه کیم ایسک چیغرنندن چیقدیغنی کورن حکومت کیت کیده : « کرسیلرده بربرینه طعنه طاشتی آتارق لسانله محاوره ، سیف و سناظه محاربه یه مؤدی اولغه » یاقلاشدیغنی آکلانجه خوجالرک و طرفدارلرینک بر چوغنی - وردی ، تأدیب ایتدی . ایسته اون برنجی عصرک اورتالرنده ظهور ایدن بو حادثه انا سنده کاتب چلی نیک افاده سنجه « تعصب دردینه دوشوب قوری غوغایه مبتلا » اولانلر « قاضی زاده لی » دییه آکیلیر . قاضی زاده نطوق بر آدام اولدیغندن بالذات کاتب چلی بر زمانلر اونک و عظمرینه و درس لرینه دوام ایتمشدر . فقط « اکثر درسی قشریجه بسیط »

[*] « میزان الحق فی اختیار الاحق » ساده لسانله یازیلش کوچوک برساله در . « جهل و حماقتدن ظنیات و وهمیات » . دوشن غافل متعصب لرک « بر قاج مسأله ده نزاع و تعصب باطل مرضنه مبتلا اولوب سلفده کچن تعصب جنک لری کبی بوارباب حماقتک باطل جدال لری قتاله مؤدی » اولاجنی کورن آجیق فکرلی تورک متفکری « عامه ، نزاع وجدال ماده سی نهدر ، نه مقوله ثمره بی منتج اولور ، بیلرلر و حماقت و ادیلرندن دونوب قوری غوغالردن فارغ اولرلر » مقصدیله بو پک قیمتدار اثرینی قلمه آلمشدر . مختلف طبع لری وارد . ماضیده مدرسه تعصبنک نه بی سود و بی فائده مناقشه لرله خلق مشغول ایتدیکنی آکلایم ایچون « میزان الحق » ی اوقومق کنجلره و علی العموم تاریخ صاهلرینه پک لازمدر .

اولغله برابر « معقولات سنی ایله آشناق » ایتمه دیکنی کورمش ، « بیلمه دیکنی ذم ورد » ایدن بر آدام اولدیغنه قناعت کتیرمشدر .
 مثنوی نیک یدنجی جلدی بو کورولتولی دورده میدانه چیقمشدر . تصوف طرفدارلری اون مولانا یه اضافه ایتمه مشلر و شرحه چالیشدیغنی ایچون انقروی یه قیزمشلردر . انقروی شرح ایتدیکی یدنجی جلدک مقدمه سنده بو معترض لک فکر لر یله اولنره قارش ی و ردیکی جواب لری قید ایدر . [*] دیرکه « جلد واحد ایچنده یدنجی جلد بر مثنوی بین الناس ظهور قیلدی و آخر الامر سوق المی ایله بو فقیرک آنه کلدی و اول جلد سابعی من اوله الی آخره مطالعه قلدقه آنک اوانی ابیات لطیفه سندن زلال جان بخش اسرار معارف نوش قیلیم و ظلمات حروف و کلماتنده آب حیات معانی و لطایفی بولدم پس محبت مزده اولان یاران صفا و اخوان وفا دخی بو دفتر زیبا و سفر دلکشایی مطالعه ایلدکلرنده مولانا کلامی اولدیغنی بیلوب و اقرار باللسان و تصدیق بالجنان قیلوب استنساخ قیلدیلر و ابیات شریفه سنی ورد زبان ایلمکه شروع ایلدیلر . اما شکل و صورت مزده اولان بعض اخوان و رسم و هیأت مزله رسم و تسم قیلان بر قاج خوان بود دفتر عالیشانک اوانی ایاتنده موضوع اولان اسرار و معانی آبی نوش ایتمکه قادر اوله میوب و اول آب حیوانک لذت و چاشنیسی نه کونه ایدوکنی بیله . میوب و ادراک قیله میوب بو ستمه اولنره مخالفت ایدوب اشد انکار ایله انکار ایتدیلر و اعراض و اعتراض طریقته کیتدیلر ... »

انقروی ، یدنجی جلدی قبول ایتمه یئرک اعتراض لرینی دورت نقطه اوزرنده تثبیت ایدیور ، اولر دیبور لر . مش که : (۱) بو مولانا نیک کلامی ده کیلدر ، عجم شاعرلرندن بریسی طرفندن سوبلنمش و مثنوی یه ذیل اولق اوزره الحاق ایدیلش اولسه کر کدر . (۲) مولانا نیک ، حیاته دائر ایلمک واک مهم وثیقه اولان « سپسالار » مقبه سنده مثنوی نیک کلامی جلدندن بحث ایدیلکده در . (۳) مولانا آلتنجی جلدک اولنده « پیشکش می آرمت ای معنوی * قسم سادس در تمام مثنوی » دییه رک « مثنوی شریف » ک آلتی جلد اولماسنه اشارت ایدیور . (۴) آلتنجی جلدک سوکنده مولانا نیک اوغلی « سلطان ولد » ک منظوم افاده سی اثرک آلتی جلد اولدیغنه و « قصه شاهزادگان » ده نهایت بولدیغنه ، مولانا نیک « آندن ماعدا نطقه کله مه سنه و اخرته انتقال قلم لرینه و آلتنجی جلدی ختم ایله دکن سوکره چوق کچمیوب وفات ایله لرینه » شهادت ایدیور .
 یدنجی جلد مخالف لرینک بو اعتراض لرینه قارش ی محیطده حاصل اولان تأثیری انقروی شویله آکلایور : « چونکیم بونلر بو کونه سوز لری سوبله دیلر و دلایل [*] بوجلدک پک اوقوناقلی بر نسخه سی حالت افندی کتب خانه سنده (۱۷۸) نومروده محفوظ و مقیددر . هینی کتب خانه ده (۳۲۵) نومروده مقید و تحفی نیک منظوم ترجمه سیله بر لکده مجلد و منذهب نسخه نیک صایع اولدیغنه بو ناچیز مقاله نیک احضاری انا سنده مطلم اولدم .

برهان ابراز ایدوب اعتراض ایله دیلر . بو سفر شریفه اعتقاد ایلین اخوانک قلوبی محزون اولدی و نیجه ساده دللر دخی بونلرک احوالنه واقف اوله میوب واقوانک معانی و حقیقتی بیله میوب بو سفر معارف مشحونک کتایتندن و مطالعه و قراشتندن فراغت ایدوب فوایدندن محروم و منافعندن مقبون قالدیلر . پس اخوان صفا و یاران وفا بو حالی کوردکلرنده بو فقیر کدادن بونلرک ایراد ایلدکلری دلائله جواب شافی یازیلنی و بوجلد شریفه واف و کافی بر شرح لطیف دوزولمکی رجا ایلدیلرکه بو کتاب مستطابک وجوه معاینسندن اول شرح کشف نقاب قیله و آنک حسن تعبیری و دست تقریری حجاب شبهه و ارتیابی دافع اوله . یاران صفانک بو سوز لرینی هر وجهه معقول و رجالیسی مقبول طوتمد . بعده جلد خاسک شرحی بمون الله و توفیقه تمام اولدقندن سوکره اولا معترض لک ادله سته علی حدقه جواب و یروب آندن سوکره بو جلد جلیل القدرک شرحنک تحریرینه شروع ایتدم ... »

انقروی ، دورت اعتراضه قارش ی دورت اوزون جواب ویرمکده در . خلاصه لری شورد : (۱) بو باشقاسنک اثری ده کیلدر . چونکه دیباچه سنده « مجلد هفتم از جمله دفاتر مثنوی و طوامیر معنوی » عباره سی واردر . منظومه نیک باشنده ایسه :
 « ای ضیاء الحق حسام الدین سعید * دوانت پاینده قمرت بر مزید » خطابی نظره چاریور . بو دیگر جلد لرده معتاددر . بینه بو منظومه ایچنده کی « مثنوی * هفتمین گز غیب جست * ششصد و هفتاد تاریخ و بیست » بیتی یدنجی جلدک آلتی یوز تمش ده میدانه کلدیکنی کوسته ریور . مولانا نیک ۶۷۲ ده وفات ایتدیکنده ایسه بوتون مناقب صاحب لری متفقدر [*] کندی اسمنی کتم ایدرک باشقاسی نامنه اثر قلمه آلان بر شاعر ایشیدیلر مشدر .

(۲) معارضلر « سپسالار » ک یازدیغنی مقبه نیک معناسنی لایق قیله آکلایا ماشلردر . چونکه اونک « مناقب نامه » سنده « مولانا نیک مثنوی لری همان شش مجلد اولوب آندن غیرنی اولماسنه و سوکره سابعی دیوب ظهوره کله مه سته اصلا و قطعاً بر دلیل و اشارت یوقدر »

(۳) مولانا نیک ، آلتنجی جلدک اولنده : « پیشکش می آرمت ای معنوی * قسم سادس در تمام مثنوی » دییه سی یدنجی جلدک اولماسنه دلالت ایتمز . فی الواقع بو بینک معناسی « ای معنوی [*] مثنوی تمام اولونجه سکا آلتنجی قسمی کتیریرم » دیمک در که بو « مثنوی مطلقا آلتنجی قسمک سوکنده تمام اوله جقدر » معناسنه کلز . ذاتاً مثنوی نیک آلتنجی جلدده تمام اولما دیغنه ایکی مهم دلیل واردر . بری شورد که : هر مؤلف و مصنف کتایتک سوکنده کندی اسمنی تکرار ایدر . هیچ اولماز سه اتمام و اختتامنه دائر بر سوز سوبلر . الله ، پیغمبره مناجات و صلواتده بولونور . آلتنجی جلدک سوکنده ایسه بوبله برشی

[*] مولانا نیک وفاتی (عبرت ۶۷۲)
 [**] مولانا « ای معنوی » دییه مثنوی نیک میدانه کلنی التماس ایدن « حسام الدین چلی » به خطاب ایتمشدر .

یوقدر . بالعکس یدنجی جلد مناسب بر مناجاته وحسام الدین افندیك اسمی کچهرک بردعا ایله ختامه ایریبور . ایکنجی دلیل بودرکه « سلطان ولد » باباسیله اولان محاوره سنی نظم والتنجی جلدک صوکنه علاوه ایتشدرد . بصورتله مثنویک آلتی جلدده ختام بولمادینی میدانه چیقیور . فی الواقع مثلاً : « شش جهت را نوره زین شش شش صحف * کی بطوف حوله من لم یطف » بیتنه تصادف ایدیوروز . بونک معناسی « ای حسام الدین چلی شش جهاته پوشش صحفدن نور ویر یعنی بو شش مجلد مثنویدن آلتی جانب انوار علوم واسراری ایرکور . تا کیم آنک حویله طولانیان کیسه حوالی و اطرافنه طولانه واندن نور معنایی استفاده قیله « دیکدر ، ما بوراده کی « شش صحف » تبیر یله مثنویک یالکز آلتی « صحف » یعنی جلد اولماسی آ کلاسیلماز . چونکه دوردنجی جلدک اولندهده « هین زچارم نوره خورشید وار * تاباید بر بلاد و بر دیار » بیتنه تصادف ایدیور : « دوردنجی * جلددن کونش کی دورت طرفه نور ویر ، تا که بلده لر و دیار لر اوزرینه پارلا سین ! » دیکله دوردنجی جلددن سوکر کی جلدلری یازمامش اولمادی .

۴) اوغلتک آلتنجی جلدده ، منظوم بر خانه یازماسی ده مولانا تک مثنوی بی بوجلدده تبیرمه سه اصلا دالت ایتمز . « سلطان ولد » ک علاوه ایتدیکی پارچا شویله باشلار : « مدتی زین مثنوی چون والد * شد خمش کفتش ولد ای زنده دم * قصه شهزادگان نامدبسر * ماند بنفته سران یک پسر » [*] بو پارچایه آنقروی شویله معنا ویروب تاویل و ایضاح ایدیور : « چونکیم والد عزیزم بو مثنویدن بر مدت خوش اولدی و سکوت قیلدی سلطان ولد ، اول حضرته دیدی ای دی زنده و ای کلامی فرخنده پدرم ، شهزاده لرک قصه سی باشه کله دی و تمام اولمادی اول بر پسرک سری کیزی قالدی ... چونکیم سلطان ولد حضرتلری اول بر شهزاده تک قصه سنک ناعام اولماسدن و آنک سری نطقه کلیوب مخنی قالماسدن حضرت مولانایه سؤال ایلدی . « ولانا جواب ویروب بیوردیلر : ای ولد بزم نطقم بو محلدن سوکره اشترکی یاندی و اول یک پسرک سری حشره دک هیچ کیسه یه دیک یوقدر ... » خلاصه آنقروینک فکرینه کوره « قصه شهزادگان » ک ناعام اولماسی قصدیدر . مولانا اوچنجی چو جوغک سری فاش ایتمه مک ایسته مشدر . آنقروی به کوره « سلطان ولد » ک علاوه سنده تصادف اییلن « وقت رحلت آمد ... » تعبیری ده اوزون دلیلله ایضاح و اتیانه چالیشدینی اوزره مولانا تک آلتنجی جلدی متعاقب همان وفات ایتدیکنه دلات ایتمز . بو یدنجی جلد مسأله سی قطعی بر حله اقتران ایتمه مشدر . حتی جودت پاشا مرحوم ، بوندن قرق سنه اول مثنویک صوک شارحی عابدین پاشایه یازدینی بر مکتوبده [*] شونلری سویلیور : « اثر بر

[*] بعضی نسخه لرده اساساً داها اولده اولان بو بیت شویله در :
قصه شهزادگان نامد بسر
ماند ناسته در سیوم پسر
[*] « مکتب » رساله سی ، اوچنجی جلدده ، ص ۳۳

کزیده کزک اون طغوزنجی صحیفه سنده (مثنوی * شریف آلتی جلددن عبارت اولوب آلتنجی جلدک نصف نانیسیله یدی جلد اولور) دیه بو بولمش . بوندن مرام نه اولدیغنی آ کلاسیلامدم . هب مثنویلر آلتی دفتر بر جلد اولارق ایادی * انامده تداول ایده کلشدر . شارح مثنوی اسماعیل انقروینک شرحنده هر جلد ایچون بر دیباجه اولوق اوزره آلتی دیباجه کورولور . « نجینی » دخی [*] مثنوی بی آلتی جلد اولارق نظماً ترجمه ایلوب آلتنجیسنی ایکی به تقسیم ایتمه مشدر . واقعا مولانا تک وفاتندن اوچ یوز اتمش اوچ سنه سوکره یعنی بیک او توبیش تاریخنده مثنوی * شریفک جلد سابی اولوق اوزره میدانه بر منظومه چیقمش ایدی که انده پیشوای رجال صوفیه اولان شیخ اکبرک [*] قدح و ذممه دائرنجه ایبات بولمقله شیخ اکبره عدوی اکبر اولان قاضی زاده لرک آنوب طوطقلری زمان بوجلد سابعه اهمیت ویرلشدی . طریقت مولویه رجالی ایسه (اول منظومه بی صاحبی ، مثنوی * شریفه الحاق ایله مشدر) دیه رک آتی اشد انکار ایله انکار ایده کلشدر ... جودت پاشا متعاقباً یدنجی جلدک مولانایه عائد اولمایجینی حدتلی بر افاده ایله آ کلاتیر . و انقروینک حرکتی « حکم زمان ایجابجه قاضی زاده لیلره جیله کوسترمک » شکلنده تفسیر ایدر . جودت پاشا کی بلکه عربی درجه سنده فارسی دهده صاحب کلام اولان بر علامه تک یدنجی جلد حقنده کی ملاحظه لرینی تقید اتمک حق مزده کیلدر . یالکز آنقروینک قناعتی حقنده کی اتهمی تاریخی حقیقته منافی در . بناء علیه بو نقطه بی تصریح اتمک ایسترم . آنقروی ایله عینی عصرده یاشایان کاتب چلبی قاضی زاده تک مولویلری « دودوک جالانلر » دیه تزییف ایتدیکنی ، انقروی تک ده اوکا « ملحد و زندیق » دیدیکنی « میزان الحق » ده واضحاً یازمقده در . « سفینه نفیسه » صاحبی « ناقب دده » ده انقروینک قاضی زاده به فارشی « اسلحه علوم و معارف و دافعه همت عالی و مقابله توجهات نافذه ایله میدانگیر تسخیر قلوب » اولدیغنی اطرافلیجه و اهمیتله قید ایدر . و حکمدارک یالکیز قاضی زاده تک سوزلرینه اعتماد ایتمه یه رک مخالفلرینه ده تحریری جوابلر یازدیردیغنی ، اسماعیل انقروینک اوچ کون طرفنده بکرمی بر قطعه رساله قلمه آلدیغنی سویلر . فی الواقع انقروینک « حجة السماع » عنوانلی کوچوک اثری [*] صوفیه ذهنیتنه « طاعن و منکر اولانلر » ه فارشی « جواب شاقی » اولوق اوزره یازیلشدر . خلاصه « یدنجی جلد » مولانا تک اثری اولسون اولماسین انقروی اونی « قاضی زاده لیلر » ه خلوص چاقق ایچون قبول و شرح ایتمه مشدر . بالعکس قاضی زاده ایله و طرفدارلریله مجادله ایتمش ، اونلرک فکر لرینی رد و جرح ایچون اثرلر یازمشدر . جودت پاشا تک بو خصوصده هر ناصله حق سزلوق ایتدیکی محققدر . محی الدین عربی مشهور « فصوص » بی « نقش الفصوص » نامیله اختصار ایتشدر که انقروی [*] نجینی اون ایکنجی عصر شاعرلرندن در . یاقنده حیات و اثرلرندن « حیات » ده بحث ایده حکم . [*] « محی الدین عربی » به « شیخ اکبر » دینیلیر . [*] بو اثر ، بنه انقروینک « منهاج الفقرا » عنوانلی کتابیله بر لکده ۱۲۵۶ ده مصرده بولوق مطبعه سنده طبع ایدلشدر .

حیات
اونی ده « زبدة الفصوص » عنوانیله تورکجه به نقل ایتشدرد . بو ترجمه سنک باشنده محی الدین عربی حقنده اوزون ستایشلرده بولونور و زمان تک « طالبان طریق ایقان و شاریان رحیق عرفان اولان اخوان » بنه بو اثرله ده خدمت ایتک ایسته دیکنی آ کلاتیر . بو وضعیتده بر آدامک « شیخ اکبر » ه خصم اولانلره طرفدارلوق ایتمه چکی بدیهیدر . « منهاج الفقرا » ده ایسه باشند باشه قاضی زاده لیلرک متعصب و دارق فالرینه کیره به چک درین و کنیش محملری تقریر و ایضاح ایدر . مثنوی شرحه کلنجه آلتی بویوک جلد اولورق مصر و استانبولده آری آری زمانلرده طبع ایدلشدر . مصر باصامی داها دوغرو و مقبولدر . مختلف اسکی کتبخانه لرده نفیس یازمه نسخه لرینه تصادف ایدیلیر . « انقروی شرحی » تک مقبول اولوشی ، علی العاده ترجمه و ایضاحله اکتفا ایتمه رک بالوسیه مختلف مسأله لره وبالخاصه تصوفه دائر معلومات ویرمه سی ، پتیرک معنارینی صوفیانه بر ملاحظه ایله ادا ایتکدن آریلما سیدر . بو اعتبارله دیگر شرحلر قادار واضح و بیسط کورولوز . مع هذا اعتنا کار قلیله ، « شیخ غالب » کی « مثنوی » تک مدلول و معناسی هر کسدن این قاورایان بویوک بر شاعرک تقدیر و حرمتی قازانمش ، اوکا :
ای کاشف اسرار نهان حضرت شارح
رووش تجلی عیان حضرت شارح
بیتله باشلایان و :
غالب سکا بر بنده ناجیزدر الحق
ارشادگه اولمش نکران حضرت شارح
بیتی احتوا ایدن مشهور مدحیه بی یازدیر ایلمشدر .
وفاتی (۱۰۴۱) سنه سنه تصادف ایدر :
سویندی جامعک روشن چیرانی
* * *
« اسرار دده تذکره سی » نده « انقروی » به تخصیص اییلن سطرلر آراسنده « استخلافلری اوان استدراج وانی فساد مبانی به تصادف ایلوب ... مباحثه لری حصن حصین سلامت و اسکات مرده وانی ایله سلطان مراده باعث انتباه و ندامت اولوب مسلم الكل و قتلری اولدیله » عباره سنه تصادف ایدیله که « سماعخانه ادب » ده بر از افاده بی دیکشدره رک عینی ملاحظه بی تکرارلار . اسرار دده ، تاریخنده ایکی مشهور متعصب اولارق ظهور ایدن « قاضی زاده » ایله « وانی » بی بر برینه قاریشدر مشدر . انقروی معاصری - بو قاریده اوزون اوزادی به آ کلاتدیغمز اوزره - برنجی آدامدر . « شیخ وانی » ایسه « مورخ راشد افندی » تک سوبله دیکی کی « بعض جوامعه و عظم و تذکر و تعصب نامیله بجه ارباب دولتی تسخیر » ایدن دیگر بر آدامدر که « آوجی سلطان محمد » ه انتساب ایتمش و خوشنندن دولایی نهایت بروسیه به سورولمش و ۱۰۹۶ ده وفات ایله مشدر . بونکله انقروینک بر مناسبتی اولمایجینی در کاردرد . « رسوخی » مخلصیه صوفیانه شعرلرده یازان « انقروی اسماعیل افندی » اون برنجی عصرده دار مدرسه ذهنیتله مجادله ایدن آداملردن بریدر . شرحی ایسه ، مثنوی حقنده تدقیقات یابانلر ایچون هر زمان برصراحتکاهدر .
علی جانب